

Ислом Нури

сифатларидандир. Яхши кўриш сифати буюк Аллоҳга лойиқ тарздадир. Аллоҳ таолонинг бу ва бундан бошқа барча сифатлари ёлғиз Ўзига хос бўлиб, махлуқлар сифатларига асло ўхшамайди. Аллоҳдаги муҳаббат сифати билан инсон ёки бошқа махлуқдаги муҳаббат сифатининг бор йўғи номи бир. Маъноси эса чексиз фарқлидир. Аллоҳнинг сифатларини йўққа чиқариш оғиб кетиш ва ҳалокат бўлгани каби, Ул зотнинг сифатларини махлуқлар сифатларига ўхшатиш ёки маъносини ўзгартириш бидъат ва залолатдир. Аллоҳ таолодаги муҳаббат сифати Унинг севган бандаларининг ҳолатларига тааллуқли бўлади. Бандалар У зотнинг муҳаббатига олиб борувчи эзгули амаллар қилишгандан кейин Аллоҳ субҳанаҳу ва таоло уларни яхши кўради. Аллоҳ таолонинг муҳаббат сифати Унинг иродаси ва хоҳишига боғлиқ. Бу сифат фазилатининг мартабалари бир хил эмас. Масалан, Аллоҳнинг қувватли мўминга бўлган муҳаббати кучсиз мўминга нисбатан бўлган муҳаббатидан юксакроқдир.

Қалб эътиқод қиладиган нарсалар, сўзлар ва феълларни иймон ўз ичига олади. Мазкур ҳадис бунга далил. Бу аҳли суннат вал-жамоатнинг йўналишидир. Зеро иймон етмиш нечтадир бўлимдан иборат. Уларнинг энг олийси □□□□ □□□ □□□ □□ калимаси бўлса, энг кичиги озор берувчи нарсани йўлдан олиб ташламоқдир. Ҳаё ҳам иймондан бўлган бир бўлак. Иймоннинг барча кўринадигану-кўринмайдиган амаллари мана шу бўлакларга қайтади. Демак, кимки иймоннинг барча бўлақларини жамлаб адо этса, фойдали илм ва эзгу амаллар билан ўз нафсини камолотга етказса ва бошқаларни ҳаққа ҳамда сабр қилишга чиройли насиҳат қилса, бундай инсон иймон мартабаларининг энг олийсига етган қувватли мўминдир. Энди кимда ким, мазкур мартабага етмаган бўлса, кучсиз мўмин деб ҳисобланади. (Бундан маълум бўладики, ҳадисдаги қувват сўзини жисмоний кучга йўйиш хато экан).

Ислом Нури

Бу ҳадис иймонни зиёда бўлиши ва нуқсонлашиб боришига асос бўлган салаф уламоларимизнинг далилларида. Иймон илмларини тахсил олиб солиҳ амаллар қилган кишининг иймони зиёдалашиб борса, маъсиятга юз тутган мўминнинг иймони нуқсонлашиб боради. Иймонни зиёда ва нуқсонли бўлиб туриши Қуръон ва суннатнинг кўп ўринлари далил бўлган қоидадир.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва саллам мўминларнинг орасини фазилат билан ажратганларида, пастда қолганларини кимдир камситмаслиги учун, “Уларнинг ҳаммасида яхшилик бор” деб қўшиб қўйдилар. Бу эҳтиёткорона сўзлашувда қанчалар фойда борлиги махфий эмас. Инсонлар орасидаги мартабалар ҳақида сўз юритаётган киши, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам нинг бу одобларини ҳам эсидан чиқармаслиги лозим.

Бу ҳадисдан яна шу нарса хулоса қилинадик: яхшилик, Аллоҳни севиш ва динни барпо қилишда мўминлар орасида тафовут ва даражалар бор. «19 :ﷻﷻﷻﷻﷻﷻ) «ﷻﷻﷻﷻ ﷻﷻ ﷻﷻﷻﷻ ﷻﷻ ﷻ) Маъноси: “Амал қилган нарсаларида инсонларнинг ҳар бирлари -яхшиларию-ёмонлари учун даражалар бор. Яхшилар амлларига қараб дунёда ҳам, охиратда ҳам турли мартаба ва даражаларда бўлганларидек, ёмонлар ҳам қилмишларининг кўп- камлиги сабабли турли табақаларга ажратилади.

Мўминлар дунёда уч қисмга бўлинади. Биринчиси: Яхшиликларга ошиқувчилар. Булар фарз ва мустаҳаб амалларини чиройли адо этиб, ҳаром ва макруҳ қилмишларни тарк этган кишилар. Бундай кишилар қилиниши жоиз бўлган ортиқча ишларни ҳам қолдириб, ибодатларини комил суратда адо этадилар ва барча камол сифатлари билан сифатланадилар. Иккинчиси: Иқтисод қилиб қониқарли йўл

Ислом Нури

тутганлар. Бундай кишилар фақат фарз амалларини барпо қилиб, ҳаром ишларни тарк қиладиган кишилар. Учинчиси: Ўз нафсларига зулм қилган кишилар. Бундай кимсалар солиҳ амалларининг орасига бузуқ қилмишлар ҳам аралаштириб юборадилар. Бундай кимсалар ибодат ҳам қилади, гуноҳга ҳам қўл уради.

Ҳадиснинг давомида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам нинг “Сенга фойдали бўлган нарсага тиришгин. Аллоҳдан ёрдам сўра” деган сўзлари дунё ва охираат саодатини қамраб олувчи сермазмун сўздир. Фойдали ишлар икки қисмга бўлинади. Диний ишлар ва дунёвий ишлар. Одам диний амалларга муҳтож бўлганидек, дунёвий ишларга ҳам ҳожатманддир. Бахтли инсон Аллоҳдан ёрдам сўраб ҳам диний, ҳам дунёвий манфаатли ишларга тиришади. Мана шу даража инсоннинг камолотга етганлиги ва охираатда нажот топиш аломатидир. Кимки фойдали ишларга тиришмасдан дангасалик қилган бўлса, юқоридаги ширин сўзлар ва олий мартабалар унга каёқдан келсин?! Ялқовлик зиён кўриш ва бўшашишнинг аслидир. Ялқов на яхшилиққа эришади, на ҳурмат кўради ва на дину-дунёда насибадор бўлади.

Диндаги фойдали ишлар икки нарсадан иборат. 1. Фойдали илм. 2. Солиҳ амал. Фойдали илм қалблар ва руҳларни поклаб икки дунё саодатига эришадиган самара беради.

Аллоҳ таолога ихлос билан, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга эргашиш билан қилинган солиҳ амал, инсонни Аллоҳ таолога яқинлаштиради .

Юқоридаги шартлар асосида буюрилган амалларни адо этиш ва қайтарилган қилмишларни тарк этишга солиҳ амал дейилади.

Ислом Нури

Дунёдаги фойдали ишлар деганда бандани ризқ излашининг лозимлиги назарда тутилади. Шунинг учун инсон ўзининг ҳолатига лойиқ равишда энг фойдали сабабларни топиши керак. Бу ишларда кучига суюниб қолмасдан Роббисидан ризқ ва унга барака сўраши лозим.

Касбларнинг энг яхшиси қайси, деб савол туғилса, қуйидагича жавоб берилади. Илм аҳли бу борада турли фикрлар билдиришган. Баъзилари деҳқончилик ишларини афзал кўрса, бошқалари олди-сотди ишларини афзал дейишган. Яна баъзилари ишлаб чиқариш корхоналарини юргизиш афзал бўлади дейишди. Буларнинг ҳаммалари ўз фикрларига далиллар келтиришади. Бу турли туман фикрларни Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам “Сенга фойдали бўлган нарсаларга тиришгин. Ожизлик қилма” деган сўзлари билан келиштирадилар. Дунёвий ишлар ҳолатлар ва шахсларга нисбатан турличадир. Кимгадир деҳқончилик фойдали бўлса, кимгадир олди-сотди. Бошқасига эса корхона.

Сермазмун калом сўзлаган Расулуллоҳга Аллоҳнинг салот ва саломлари бўлсин!

Ҳадиснинг охирида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам куч сарф қилингандан кейин Аллоҳнинг тақдирига рози бўлишга чақирадилар. Агар инсонга мусибат етиб қолса, анави-манави ишларни қилганимда эди, мусибат етмасди демасин. Аллоҳнинг тақдирини аччиқлигига ҳам иймон келтирсин. Шунда қалб таскин топиб, нафси ором олади. “Агар” деса, тақдирга бўлган иймони нуқсонли бўлиши билан бирга Шайтон амалини очиб юборади. “Агар” калимаси мусибат етган вақтда ножоиз бўлгани каби, ёмонлик ва гуноҳни исташда ҳам ишлатиш қораланади. Гарчи бу истовчи хоҳлаган гуноҳини қилмаган бўлса ҳам, хоҳлагани

Ислом Нури

учун гуноҳкор бўлади. Аммо “агар” калимаси яхшиликни орзу қилишда ёки фойдали илмни баён қилишда ишлатилса, мақтовга сазовор бўлади.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва саллам мазкур ҳадисда тақдирга иймон келтириш билан фойдали сабаблар ила амал қилишни жамладилар. Бу икки асосга Қуръон ва суннатнинг кўп ўринлари далил бўлади. Буларсиз дин тўлиқ бўлмайди.

“Аллоҳдан ёрдам сўра” деган сўзлари билан Ул зот соллаллоҳу алайҳи ва саллам Аллоҳга таваккул қилишга амр қиладилар. Сабабларга риоя қилиш билан барча нарсаларда Аллоҳга суянишга таваккул деб аталади.

Ҳурматли мусулмонлар, Сизларни ҳам бизларни Аллоҳ таоло мағфират қилиб, яхшиликларга ошиқувчилар жумласидан қилсин! Омийн!

Бу мавзуни Абдурраҳмон бин-Носир Ас-Саъдийнинг

«**تواكلا على الله**...» китоби асосида тайёрладик.